

Länsstyrelsen
Skåne

PÅ STRÖVTÅG I

KULTURRESERVATET

ÖRNANÄS

Titel: På strövtåg i kulturreseptatet Öranäs
Utgiven av: Länsstyrelsen Skåne
Författare: Magnus Berglund
Beställning: Länsstyrelsen Skåne
Kulturmiljöenheten
205 15 Malmö
Telefon: 010-224 10 00
Copyright: Länsstyrelsen Skåne
Diarienummer: 435-10054-2021
Layout: Mats Runvall
Tryckeri, tryckår: Holmbergs Malmö 2021

ÖSTRA GÅRDEN

VÄLKOMMEN TILL ÖRNANÄS

Örnanäs är en välbevarad skogsgård i nordöstra Skåne. Här samsas timrade hus och hamlade träd med kor och höns. I den gamla bondeskogen som tar vid där fägatan slutar betar fortfarande kreaturen. Byggnader och marker bär spår efter Bengta Nilsdotter, Robert Nilsson och många andra som har levt här alltsedan 1500-talet. Steniga åkerlappar, tjärrännor och husgrunder efter smedja, bränneri och linbastu vittnar om olika sysslor som har utförts på gården. Det här är ett landskap format av människan där också växter och djur trivs. Välkommen ut i markerna till Skånes första kulturresevat.

Örnanäs är beläget i de vidsträckta skogsbygder som fortsätter långt in i Småland. Här har skogen satt sin prägel på hur människor levde sina liv och säkrade sin försörjning. I dessa karga trakter var det glest mellan byarna och många bodde i stället på självständiga bondgårdar, utan bytillhörighet. Örnanäs är just en sådan ensamgård som var typisk för sent koloniserade skogstrakter. Här var de magra åkrarna små och steniga medan utmarkernas betade skogar hade desto större utbredning. De isolerade gårdarna med sina åkrar och ängar låg som öppna öar eller gläntor i det omgivande skogslandskapet. Detta bebyggelsemönster är på många håll giltigt än idag.

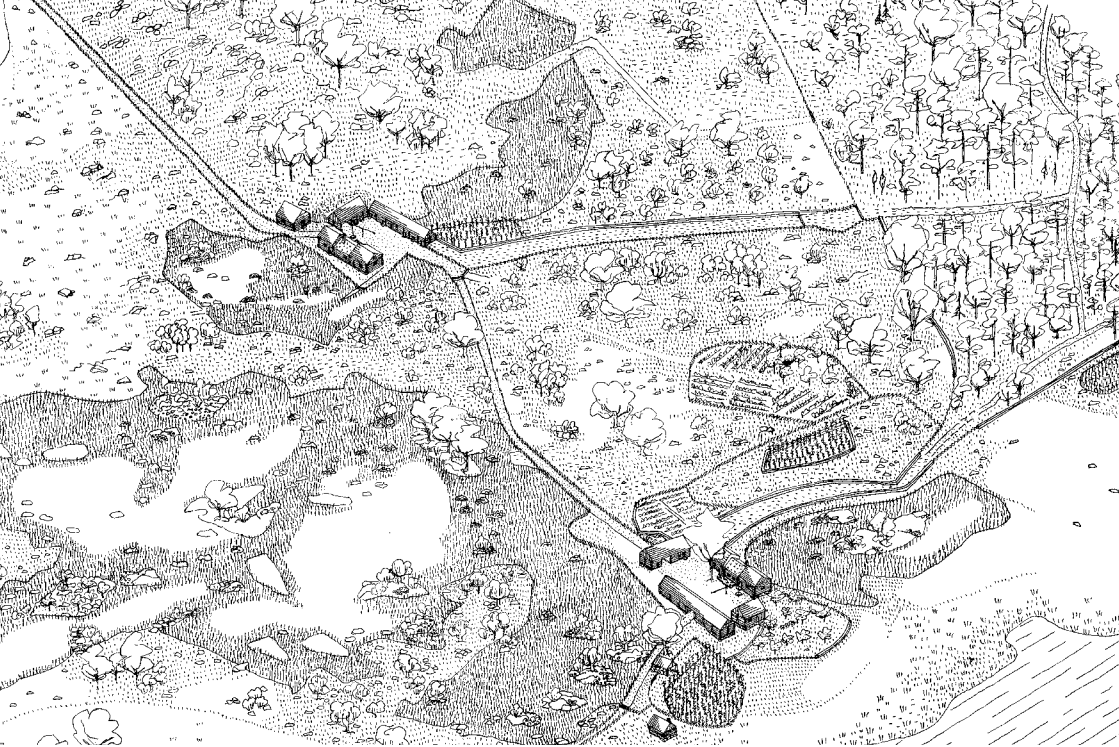
Dagens Örnanäs uppvisar ett landskap som har formats av ett äldre jord- och skogsbruk, så som det bedrevs fram till 1900-talets första hälft. Vägen hit var dock både lång och krokig.

TROLLATORPET som det såg ut runt 1920 med spåntak, knuttimrade väggar och bikupor i trädgården.

En lång historia

Örnanäs omnämns för första gången i de historiska källorna år 1584 och ingick då i det danska riket. Det efterföljande århundradet var en orolig tid med många krig, inte minst mellan Danmark och Sverige, vilket bland annat resulterade i att Skåne blev svenskt 1658. Första tiden under svensk överhöghet blev svår. Den nya kungamakten drev en hård försvenskningsspolitik för att stävja motståndet bland de upproriska skåningarna. Örnanäs gård brändes av svenskarna både 1659 och 1678 som kollektiv bestraffning för snapphaneri. Men gården återuppbyggdes snabbt och under 1700-talet växte befolkningen i Örnanäs. Flera torp etablerades nu under gården. Ett av dem var Trollatorpet som än idag står kvar nere vid sjön Farlängen, någon kilometer sydväst om Örnanäs gård.

ÖRNÄS GÅRDSBEBYGGELSE runt 1830 då en ny gård hade uppförts 300 meter från sjön. Den ursprungliga gården syns här nedtill i bild.

En gård blir två

Örnäs förblev en ensamgård i ett par hundra år men 1810 genomfördes en hemmansklyvning och gården delades upp mellan två bröder. Storebror Sven Nilsson bodde kvar på den ursprungliga gården vid Gårdssjön i väster medan lillebror Ingeman uppförde en ny gård 200 meter öster om stamgården. Det är denna östra gård som finns kvar i dag medan den västra ligger i ruiner. Vid laga skifte 1830–32 fastställdes sedan gränserna för de båda fastigheterna officiellt.

Det expansiva 1800-talet var också änkornas tid

På den nya östra fastigheten kom 1800-talet att präglas av både upp- och nedgångar. Det blev också något av änkornas tid i Örnäs. Tre av de första bönderna på den nya gården dog nämligen när de var

i fyrtioårsåldern. En av dem var Carl Svensson som tillsammans med hustrun Bengta Nilsson har satt stark prägel på dagens gårdsmiljö. Bengta, som var född på gården, gifte sig med Carl 1858 och under deras tid expanderade jordbruket. Stora investeringar gjordes på 1860- och 1870-talet, vilket främst återspeglas i gårdens produktionsbyggnader. De gamla ladugårdarna i trä ersattes nu av dagens ståtliga stenlängor. Dessutom anlades ett bränneri för brännvinsframställning och i en separat byggnad, vagnporten, stod den prestigefulla kyrkvagnen.

NÄMNDEMAN Carl Svensson (1831-1879) och hustrun Bengta Nilsson (1831-1897) moderniserade den östra gården vid 1800-talets mitt.

Carl Svensson var nämndeman och kyrkvård med viss status i bygden, vilket säkert bidrog till de satsningar som gjordes. Han avled dock 1879 och Bengta levde därefter kvar i Örnäs som änka till 1897. Slutet av 1800-talet blev en turbulent tid på gården med skandaler och interna familjestrider som ledde till att fastigheten minskade radikalt i storlek i samband med två hemmansklyvningar 1890 och 1903. Saken blev inte bättre av att de tre sönerna, liksom Carl före dem, hade problem med spriten.

Skogsbruket tar över på den ursprungliga gården

Mot slutet av 1800-talet påbörjades en specialisering i brukandet av markerna – och de båda gårdarna valde skilda vägar. På den östra gården fortsatte man med en traditionell jordbruksproduktion baserad på åkerbruk och djurhållning, medan den äldre, västra gården alltmer kom att inriktas mot skogsbruk. Detta skulle i växande grad

AV DEN URSPRUNGLIGA västra gården finns idag bara Huggeboden och ett antal husgrunder kvar.

även präglade 1900-talet. Skogsbrukets starkare ställning avspeglas även i att ägandet på den västra gården kom att övertas av personer som inte själva bodde i Örnans. Jordbruket sköttes här i stället av arrendatorer. Den siste arrendatorn på den ursprungliga gården i Örnans flyttade sedan 1933, varpå gården lämnades att förfalla. Endast en mindre byggnad står kvar idag – "Huggeboden" eller "Drängastugan" som den också kallas. I övrigt återstår bara husgrunder och ruiner vid det ursprungliga gårdsläget i Örnans. Invid sjön finns också otydliga spår efter det ångdrivna sågverk som anlades här på 1920-talet.

Den västra fastigheten finns alltjämt kvar även om den är obebyggd. Det är också den överlägset största fastigheten i Örnans och ägs i dag av Svenska kyrkan/Lunds stift. Merparten av marken ligger dock utanför kulturresevatet och utgörs av rationellt skött granskog.

Skillnaderna mellan den östra och västra fastigheten ger ett intressant perspektiv på landsbygdens utveckling generellt där skogsbruk och

Vilka bodde i Örnans – och vad levde man av?

Örnans befolkning fördelades på 1–2 gårdar och 4–8 torp och stugor beroende på vilket år som avses. Som mest bodde här cirka 60 personer 1870. År 1890 hade siffran sjunkit till omkring 25, lika få som hundra år tidigare. Orsaken till minskningen var städernas dragningskraft, emigrationen och den tillhörande torpdöden. 1890 reste inte mindre 17 personer från Örnans till Amerika.

På gårdarna var det inte bara bonden med familj som ingick i hushållet. Till gården hörde också tjänstefolk; likaså syskon och föräldrar till bondeparet. Vid mitten av 1800-talet kunde det finnas upp till åtta pigor och drängar fördelade på Örnans båda gårdar. Torpen hade förstås inte tjänstefolk men det var inte ovanligt att något syskon eller föräldrar bodde kvar. I backstugorna bodde de fattigaste, ofta under usla förhållanden.

På 1810-talet hade Örnans båda gårdar 8 tunnland åker och man odlade främst råg, korn och havre. Man hade fyra hästar och omkring 24 kor och 30 får av olika ålder. Därtill kom ett flertal grisar och höns till varje gård. Senare under 1800-talet blev potatisen en allt viktigare gröda.

ROBERT NILSSON (1905–1998) och det nedgångna boningshuset på östra gården omkring 1980.

stora fastigheter idag ofta är en förutsättning för att kunna nå lönsamhet i produktionen. Att det är den östra gården som representerar den äldre, traditionella jordbruksdriften med sämre lönsamhet, men som istället utgör kärnan i kulturresevatet, är knappast en slump.

Roberts 1900-tal på den östra gården

Den som starkast har satt sin prägel på 1900-talets Örnäs är Carl och Bengtas sonson, Robert Nilsson. Robert föddes 1905 och övertog gården av sina föräldrar 1932, efter faderns död. Robert gifte sig aldrig och kom själv att driva gården ända till 1980. Även om modern kunde hjälpa till den första tiden måste det ha varit ett hårt jobb att ensam bruka de marker som tidigare hade skötts av en hel stab av personer, både familjemedlemmar och tjänstefolk. Fram till omkring 1900 hade man både piga och dräng på gården.

ÖRNÄS OCH DE BERÄTTELSE som är knutna till platsen måste bevaras för framtiden tyckte Thure. Den här traktorn använde Robert när han for till Lönsboda och handlade. En Ferguson Guldkalv 1956 som fungerar fint än idag.

Till en början följde Robert med i utvecklingen och anammade många av de nyheter som innebar att jordbruket kunde bedrivas mer rationellt. Växelslag tillämpades och genom att använda handelsgödsel kunde han få bra skördar på de små åkrarna. Traktor införskaffades i början av 1950-talet. Samtidigt fick mycket av den traditionella skötseln leva kvar. De stenigaste åkrarna brukades med ett enkelt hästdragget årder in på 1960-talet och kreaturen fick fortfarande gå på bete i skogen. Någon övrig skogsskötsel brydde sig Robert knappast om. Det var djurhållning och åkerbruk som intresserade honom mest och mjölkproduktionen var den viktigaste inkomstkällan på gården.

Med åren tröt krafterna för Robert; skötsel och underhåll blev efter-satt. I skogen minskade betestrycket successivt, även om ett fåtal djur höll traditionen med skogsbete vid liv ända till 1980, då Robert inte orkade längre. Gården övertogs nu av kusinen Thure, men Robert kom att bo kvar till 1988. Mot slutet blev han något av en söring i bygden. När han skulle handla tog han sin gamla traktor till Lönsboda och sista tiden på gården bodde han i köket eftersom det läckte in regnvatten i

de andra utrymmena. Det berättas hur han under klara nätter kunde studera stjärnhimlen genom ett hål i taket.

Thure och kulturreseptet

Thure Nilsson (1922–2012) tog alltså över östra gården 1980, men flyttade aldrig själv till Örnäs. Han hade som ung hjälpt till på gården och kände därför markerna väl. Med Thure kom skogsskötseln mer i fokus och det är tack vare honom som den gamla Bondeskogen finns kvar idag. Han accepterade varken granplanteringar eller kalhyggen i sin skog.

Thure kände stort ansvar för att Örnäs som historisk miljö skulle bevaras för framtiden och vid millennieskiftet väcktes tankarna på ett kulturresept i Örnäs. Ett långsiktigt skydd av gården och tillhörande marker var precis vad Thure önskade sig. Efter ett flertal genomförda utredningar och en lång dialog om skyddets utformning kunde kulturreseptet bli verklighet i maj 2006. Reseptet omfattar samtliga fyra fastigheter i Örnäs även om endast delar av kyrkans mark ingår.

Bebyggelsen

Örnäs bebyggelse kan delas in i tre olika generationer och de har sina rötter i var sitt sekel. Trollatorpet uppfördes redan på 1700-talet medan östra gården anlades i början av 1800-talet. Det senaste tillskottet är bostadshuset som Thure med hjälp av svärsonen Börje byggde till sin dotters familj 1989. Huset ligger uppe på höjden nordväst om gården.

TROLLATORPET uppfördes på 1700-talet och låg under Örnäs västra gård. Under 1900-talet fick boningshuset träpanel, två entréer och ett unikt plåttak.

Trollatorpet

Trollatorpet uppfördes under första halvan av 1700-talets och är det enda av Örnäs sju torp som finns kvar idag. Torparna ägde inte den mark de brukade och gjorde normalt dagsverken på den gård de lydde under. Vid Trollatorpet ligger kulturreseptets äldsta byggnader, utöver boningshus finns ladugårdslänga, vedbod och friliggande källare. Ladugården är uppförd i skiftesverksteknik och har detaljer från 1740-talet. Förutom att denna gamla byggnad har stort värde i sig visar den hur de ursprungliga ekonomilängorna på Örnäs östra gård kan ha varit konstruerade, innan de på 1860-talet ersattes av dagens stenglängor.

Själva boningshusets ålder är oklar. Det är en knuttimrad byggnad som under 1900-talet kläddes med träpanel. På baksidan finns en

ÖRNANÄS TRE VANDRINGSSTIGAR

Kulturreseptatet har tre markerade vandringslingor. Den 1,5 km långa gula slingan leder ner i Bondeskogen och upp till östra gården. Den är med viss svårighet framkomlig med barnvagn men inte för rörelsehindrade. Den röda slingan följer vägen genom Örnans båda gårdar ner till sjön och tillbaka igen. Den är drygt 1 km lång och tillgänglig för rörelsehindrade och med barnvagn. Utmed den gula och röda slingan finns 26 numrerade stolpar med QR-koder. Om du skannar koden med en smart telefon kan du läsa mer om platsen där du befinner dig.

Den blå slingan går via Bondeskogen till Söndre vång och vidare till västra gårdsplatsen innan den leder tillbaka till östra gården. Den är 1,5 km lång men inte tillgänglig för rörelsehindrade eller med barnvagn. Utmed slingan finns fyra informationsskyltar utplacerade, dock inga QR-koder.

Gula slingan

- 1 THURE OCH SKOGEN
- 2 HVIDEKEBACKEN OCH SMALÅKER
- 3 INÄGOR OCH UTMARK
- 4 BETAD OCH PLOCKHUGGEN SKOG
- 5 BASTUAN OCH BRYDESTUAN (LINBASTU)
- 6 INNERRINGEN OCH YTTERRINGEN
- 7 SMEDJAN
- 8 UNDANTAGET SOM BARA BLEV LADUGÅRD
- 9 JORDKÄLLAREN
- 10 FÄGATAN
- 11 HÖGLOFT BLEV LÅNGLOFT

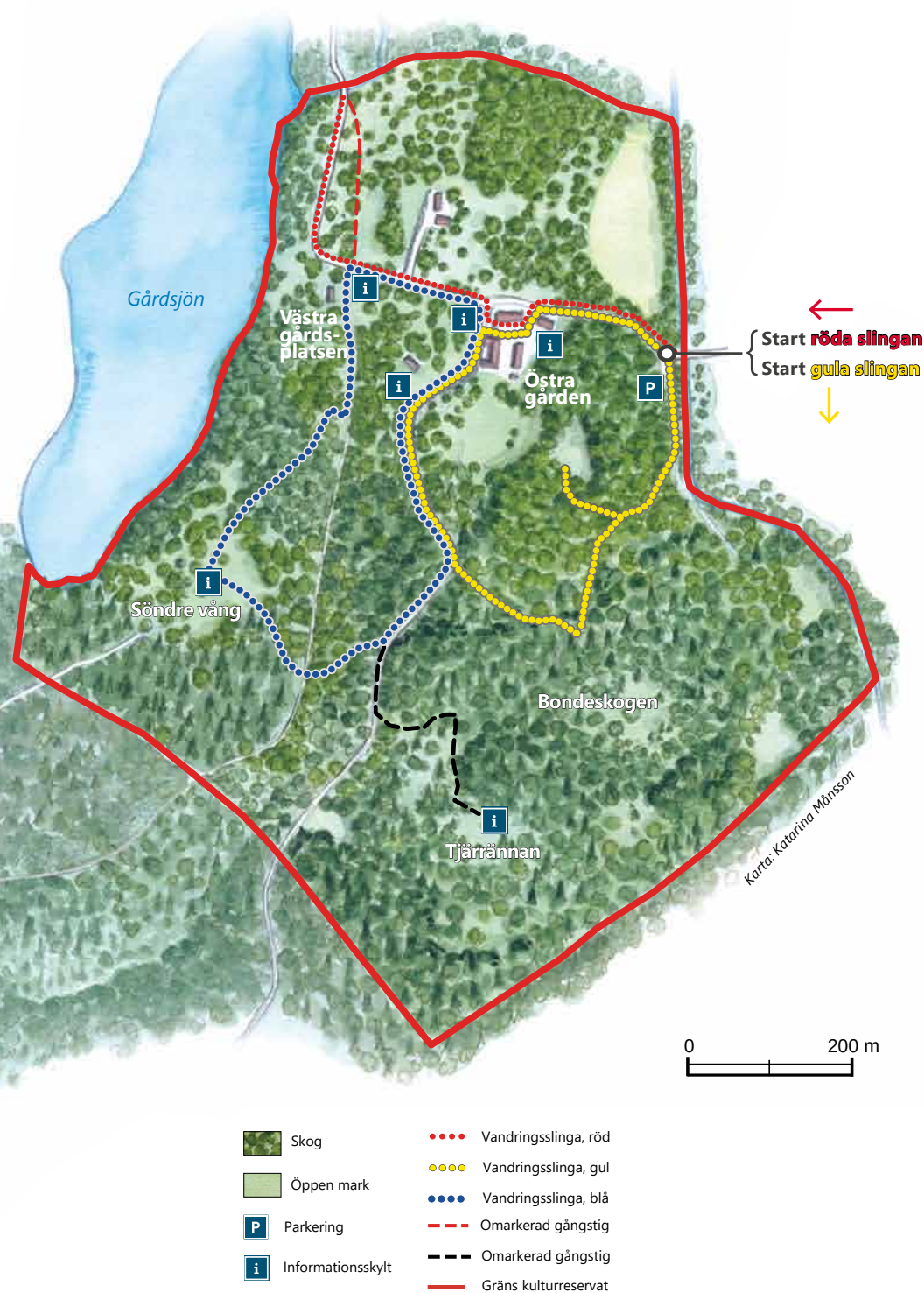
Röda slingan

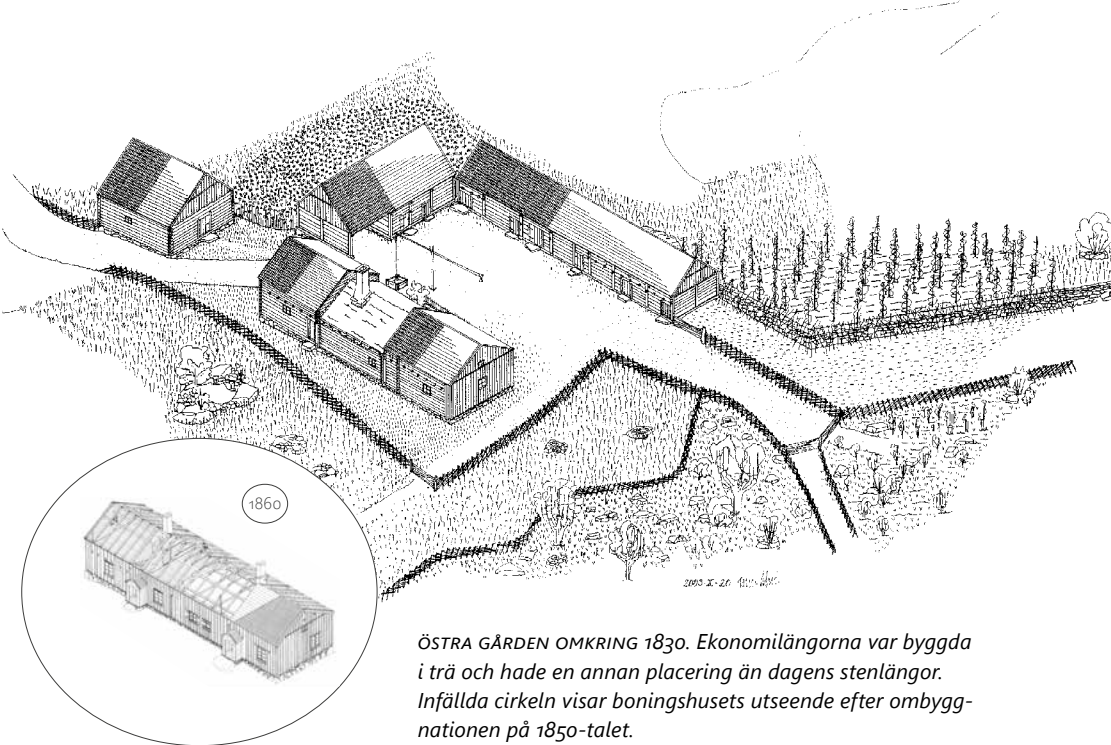
- 13 EKESHULTSÅN
 - 14 STORA MADEN
 - 15 BRÄNNERIET
 - 16 VAGNSPORTEN
 - 17 STORA HUS
 - 12 BYGGA NYTT PÅ GAMMALT SÄTT
 - 18 ÖSTRA GÅRDEN
 - 19 BJÖRKNÄVER TILL STORA HUS
 - 20 NYA HUSEN
 - 21 HAMLADE TRÄD
 - 22 VÄSTRA GÅRDEN
 - 23 KÅLHAGAR OCH HUMLEHAGAR
 - 24 GÅRDSJÖN
 - 25 SÅGVERK
 - 26 GAMLA VÄGEN UTMED SJÖN
- Lantrasen Åsbohöns.

Farlången

Trollatorpet

TROLLATORPET: FÖLJ
GRÖNA PILAR FRÅN
SÖNDRE VÅNG

ÖSTRA GÅRDEN OMKRING 1830. Ekonomilängorna var byggda i trä och hade en annan placering än dagens stenglängor. Infällda cirkeln visar boningshusets utseende efter ombyggnationen på 1850-talet.

tillbyggnad och husets framsida har två entréer. Torpet rymmer också två kök, ett äldre och ett nyare. Från 1930-talet och nästan trettio år framåt fanns nämligen två hushåll på Trollatorpet. Det var Hilding Wihlborg med familj som delade torpet med svärföräldrarna. Hilding arbetade på Olofströms bruk och skötte torpet vid sidan om sitt lönearbete. En intressant detalj är plåttaket på huset. Takplåten är egentligen en skyddsplåt från Olofströms bruk som Hilding bit för bit tog med hem på buss och cykel. Plåten veckades sedan med slägga innan den kunde läggas på taket.

Idag är Trollatorpet privat bostad. Den tidigare åkermarken runt torpet hävdas numera med slätter eller bete. Vänligen respektera att tomten är privat trädgård.

ÖSTRA GÅRDEN RUNT 1950. De ståtliga stenglängorna uppfördes 1865 och fick en placering motsvarande flyglarna på en herrgård.

Östra gården

Östra gården tillkom efter en hemmansklyvning mellan två bröder 1810. Örnans fick därigenom två bondgårdar, tidigare hade det bara funnits en. Boningshuset uppfördes 1810–15 som en så kallad högloftsstuga. Den bestod av tre delar; en låg ryggåsstuga på mitten, omgiven av högre lofthus på vardera gaveln. Till gården hörde dessutom två ekonomilängor i trä, förmodligen med en likartad konstruktion som den vi fortfarande kan se på Trollatorpet.

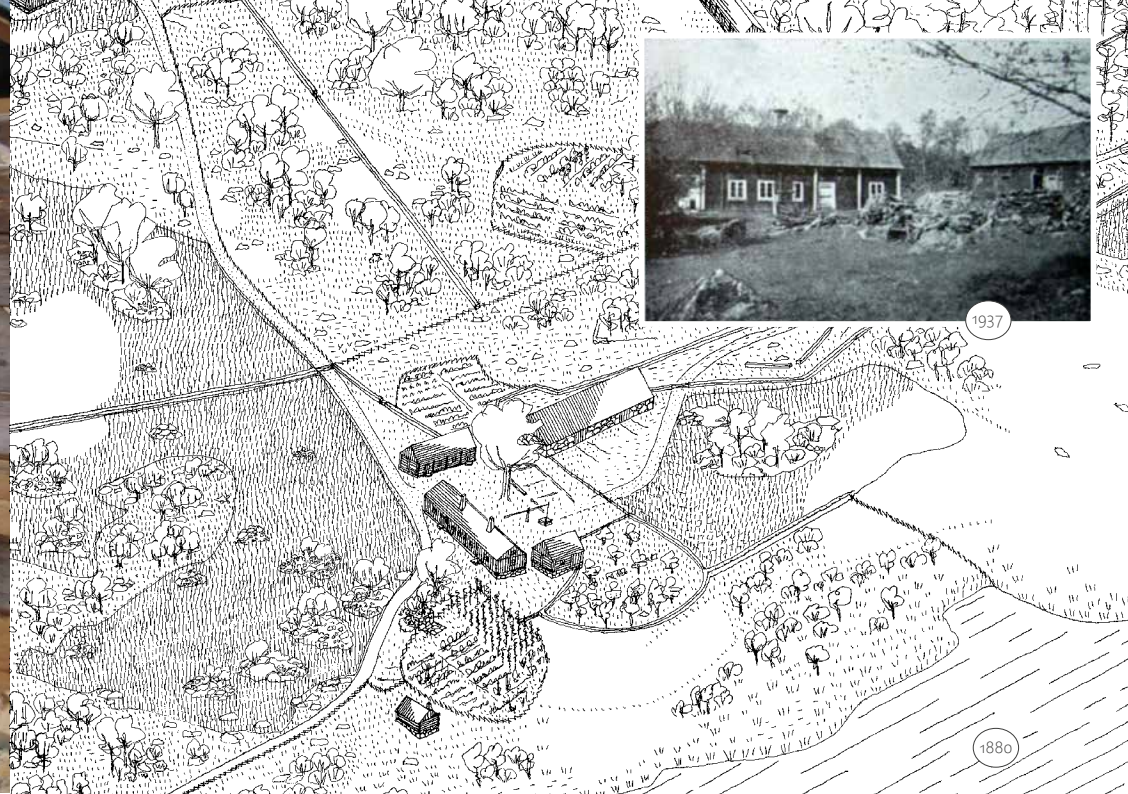
Både boningshuset och ekonomilängorna hade alltså ursprungligen en helt annan utformning än den vi ser idag. Vid 1800-talets mitt genomfördes nämligen två stora ombyggnationer. I början av 1850-talet förlängdes boningshuset och taket på stugan höjdes så att taknivån blev densamma på hela längan. Den gamla högloftsstugan förvandlades därigenom till en långloftsstuga.

BONINGSHUSET på östra gården har nyligen genomgått en genomgripande restaurering i ett samarbete mellan Länsstyrelsen och Göteborgs universitet.

Ekonomilängorna i trä ersattes 1865 av de nuvarande stora längorna i sten. De nya ekonomibyggnaderna placerades fristående från varandra och vinkelrät mot bostadslängan, som flyglarna på en herrgård. Den nya u-formade gårdsmiljön signalerade en medvetenhet om tidens stilideal och statusmarkörer.

Efter 1800-talets stora ombyggnationer har grundformen på gårdens byggnader behållits även om flera mindre ändringar har gjorts under årens lopp. I början av 2000-talet genomfördes sedan en omfattande och mycket ambitiös restaurering av boningshuset, utförd av Dacapo Hantverksskola/Göteborgs universitet. Byggnadsdetaljer i dåligt skick ersattes då av kopior framställda med traditionella metoder.

VÄSTRA GÅRDEN LÄG VID Gårdssjön men finns inte längre kvar. Äldre bilder visar att den hade stora likheter med östra gården. Här avbildas västra gården 1880 och 1937.

Västra gården

Den västra gården vid sjön är Örnäs ursprungliga gård, men idag återstår bara Huggeboden och ett antal husgrunder. Från 1500-talet fram till 1810 var detta den enda bondgården i Örnäs. Gården var bebodd till 1933, men därefter lämnades den att förfalla. Ägarna var då helt inriktade på skogsbruk och bodde inte i Örnäs. På ett fotografi från 1930-talet kan man se att boningshuset var en långloftstuga precis som på östra gården, men fasaden ser ut att ha varit rödmålad med vita knutlådor.

ÖRNANÄS – en glänta i ett
oändligt skogslandskap

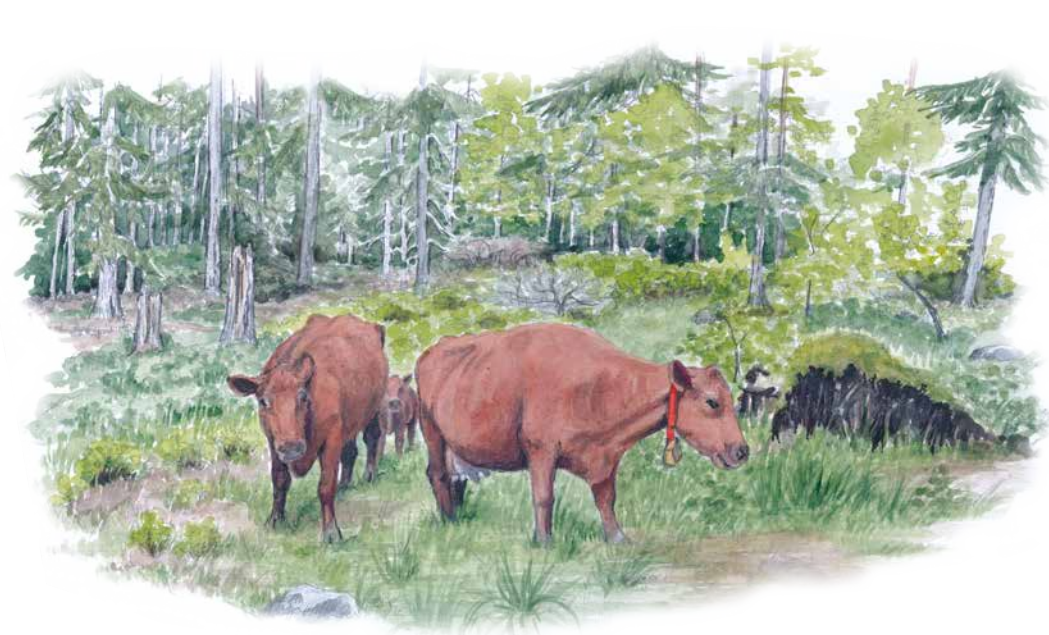

THURE NILSSON i fägatan 2011. Thure skötte Bondeskogen på traditionellt vis med plockhuggning.

Inägor och utmark

Innan de stora skiftesreformerna i början av 1800-talet var markerna på landsbygden indelade i inägor och utmark. Inägorna bestod av åkrar, ängar och trädgårdsland som var inhägnade till skydd mot betesdjuren. Bortom inägorna tog den skogbevuxna utmarken vid och den var normalt många gånger större än inägorna. På utmarken hämtade man ved och byggnadsvirke. Det var också den viktigaste betesmarken i det gamla bondesamhället. På utmarken strövade betesdjuren fritt, utestängda från åkrar och ängar – tvärt emot dagens inhägnade beteshagar.

I Örnanäs syns den gamla gränsen mellan inägor och utmark söder om den östra gården i form av en lång stengärdesgård. En fägata förbinder utmarken med gårdsbebyggelsen. Fägatan var djurens väg från stall till bete.

I BONDESKOGEN på den gamla utmarken går fortfarande korna på bete.

Inägor, utmark och Bondeskogen

Den betade Bondeskogen

Bondeskogen på den tidigare utmarken söder om gården hör till det mest unika i kulturresevatet. Det är en självföryngrad och mycket varierad skog som har skötts på gammalt vis – och den betas fortfarande av nötkreatur! Här varvas glesa partier och gläntor med täta bestånd. Betade skogar var kanske den mest utbredda naturtypen i landet ännu runt sekelskiftet 1900, men i dag finns försvinnande lite skogsbeten kvar.

Bondeskogen innehåller en mångfald av trädslag och trädens ålder varierar. Här växer helt unga tallar bredvid 120-åriga granar, medelålders bokar och tonårsbjörkar. Man brukar tala om flerskiktade

skogar när träd av olika ålder och storlek står sida vid sida. Jämför med en modern granplantering där alla träd är lika gamla och ser i princip likadana ut.

Thure Nilsson som tog över den östra gården 1980 fortsatte med den traditionella skogsskötseln. Han satte sig på tvären när myndigheterna till en början ville ersätta den varierade skogen med monokulturer av gran. I stället för granplanteringar och kalhyggen fortsatte Thure med plockhuggning av enstaka träd. Varje träd bedömdes individuellt och avverkning skulle ske först när det började ge upp. Thure kunde sin skog utan och innan. När boningshuset på gården restaurerades i början av 2000-talet togs i princip allt virke från skogen och Thure kunde utan problem peka ut vilka träd som skulle användas till vad.

Trots alla sina kvaliteter har inte Bondeskogen i dagsläget riktigt den karaktär som är önskvärd på sikt. Under 1900-talet har

granen blivit mycket vanligare och från mitten av århundradet har skogen vuxit igen allt mer. Sedan 2012 pågår därför en successiv restaurering av skogen för att göra den än mer varierad och betespräglad. Målet är en glesare skog med fler gräsbevuxna gläntor, fler tallar och lövträd samt en minskad andel gran. I en sådan skog trivs också många

växter och insekter. Även om de än så länge är ganska få kan man redan idag hitta arter som annars trivs i öppna hagar och ängar; exempelvis vårbrodd, ärenpris, smultron och blodrot. Anledningen är att skogsbete med lantrasen rödkulla kunde återinföras 2012. Då hade skogen legat obetad sedan 1980. Mer typiska arter för varierade skogar som blåbär, lingon och den rosablommande linnean har också blivit vanligare sedan restaureringen påbörjades.

Linnea

Skogens produkter – tjära, kol och potatis

I skogsbygden där tillgången på brännved var god kunde utmarkerna användas för att producera tjära och kol. I Örnans har man hittat inte mindre än 7 tjärrännor, 5 kolningsgropar och 2 kolbottnar. I tjärrännorna framställdes tjära som var en av Sveriges viktigaste exportprodukter långt in på 1800-talet. Tjäran användes för impregnering av virke och rep, inte minst på segelfartyg.

Kolningsgropar och kolbottnar är lämningar efter framställning av träkol som var ett viktigt bränsle. Kolningsgroparna indikerar förekomst av tidig och primitiv järnframställning med myr- eller sjömalm, vilket förekom i trakten fram till åtminstone slutet av 1600-talet. Kolbottnarna är rester efter kolmilor och mer sentida kolframställning.

Skogen i Örnans användes även för odling av bland annat potatis och råg på svedjor. Det gav ett viktigt komplement till grödorna på inägnas åkrar.

KULTURRESERVATET ÖRNANÄS

Kulturresevat – vad är det?

Kulturresevat är en form av områdesskydd precis som naturresevat, och det infördes med miljöbalken 1999. Avsikten är att möjliggöra vård och bevarande av värdefulla kulturpräglade landskap. Det innefattar byggnader, marker och lämningar, liksom kunskap, traditioner och biologiskt kulturarv.

Syftet med kulturresevatet

Kulturresevatet Örnansås bildades 2006 och omfattar cirka 70 hektar. Syftet med resevatet är att visa på en skogsgårds utveckling i nordöstra Skåne så som den avspeglas i landskapet, bebyggelsen samt i de spår och lämningar från olika tider som finns i Örnansås. Genom skötseln ska kulturhistoriska strukturer och företeelser bevaras och synliggöras.

Inom området gäller vissa inskränkningar i allemansrätten

Det är bland annat förbjudet att:

- elda
- ha hund okopplad
- tälta eller ställa upp husvagn/husbil
- köra motorfordon längre än till parkeringen
- samla ved och plocka växter

Vänligen respektera att det finns privata miljöer i resevatet.

Hitta hit

Örnansås ligger i Osby kommun, på vägen mellan Sibbhult och Lönsboda. Avfarten till resevatet är skyltad och ligger cirka 9 km söder om Lönsboda.

Läs mer

Gunnar Almevik, 2012. *Byggnaden som kunskapskälla*. Doktorsavhandling om Örnansås.

BILDKÄLLOR

OMSLAG OCH BAKSIDA. Katten Dexter
Foton: Magnus Berglund

SID 2-3. Drönarfotografi över Örnansås.
Foto: Urban Emanuelsson

SID 5. Trollatorpet 1920.
Foto: Gustaf Nilsson, i *Folkklivsarkivet Lund*

SID 6. Örnansås runt 1830.
Illustration: Gunnar Almevik

SID 7. Carl Svensson och Bengta Nilsdotter.
Upphovsperson: Okänd

SID 8-9. Västra gården och fönster Huggeboden.
Foton: Magnus Berglund

SID 10. Boningshuset och Robert ca 1980.
Foton: Anders Hernbecker

SID 11. Ferguson Guldkalv 1956.
Foto: Magnus Berglund

SID 13. Trollatorpet.
Foton: Magnus Berglund

SID 16. Östra gården 1830 och 1860.
Illustrationer: Gunnar Almevik

SID 17. Flygfoto ca 1950.
Upphovsperson: Okänd

SID 18. Restaurering boningshuset 2006.
Foto: Magnus Berglund

SID 19. Västra gården 1880.
Illustration: Gunnar Almevik

SID 19. Västra gården.
Foto: ur *Svenska Gods och Gårdar 1937*

SID 20-21. Gläntan i skogen.
Foto: Magnus Berglund

SID 22. Thure Nilsson i fågatan.
Foto: Magnus Berglund

SID 23. Korna i Bondeskogen.
Akvarell: Katarina Månsson

SID 24. Linnea.
Akvarell: Katarina Månsson

SID 25. Solinstrålning Bondeskogen.
Foto: Magnus Berglund

SID 26. Locklistpanel Huggeboden.
Foto: Magnus Berglund

Länsstyrelsen
Skåne